

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Рада молодих учених університету

Матеріали

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

31 березня 2025 року

Вип. 115

Збірник наукових праць

Переяслав – 2025

РИЗИКИ НЕПРАВОМІРНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ АКАДЕМІЧНОЇ РЕПУТАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Штучний інтелект стрімко увійшов у наше повсякденне життя, надаючи численні можливості для оптимізації процесів, навчання та аналізу даних. Проте разом із перевагами з'явилися і численні ризики, зокрема щодо неправомірного використання ШІ студентами. Це питання стає дедалі актуальнішим у сфері освіти, адже може мати серйозні наслідки для академічної етики та довіри до системи освіти в цілому. У цій статті розглянуто основні аспекти цієї проблеми.

Ключові слова: штучний інтелект, академічна доброчесність, академічна репутация, етика, студенти.

Artificial intelligence has rapidly entered our daily lives, providing numerous opportunities for process optimization, learning, and data analysis. However, along with the benefits, numerous risks have emerged, in particular regarding the misuse of AI by students. This issue is becoming increasingly relevant in the field of education, as it can have serious consequences for academic ethics and trust in the education system as a whole. This article examines the main aspects of this problem.

Key words: artificial intelligence, academic integrity, academic reputation, ethics, students.

Штучний інтелект стрімко розвивається, його вплив на життя стає більш відчутним, а алгоритми стають більш доступними для використання. В освіті та науці вже використовують штучний інтелект (ШІ) для автоматизації рутинних завдань, аналізу даних, персоналізації навчання тощо. Проте, як і будь-який потужний інструмент, ШІ несе в собі певні ризики [1, с. 222], оскільки повстає питання дотримання в освітньому процесі академічної чесності студентами, які використовують ШІ. Існуючі протиріччя свідчать про актуальність такої проблеми, адже під час виконання лабораторних, практичних завдань з навчальних дисциплін чи дослідницьких проєктів, студенти активно застосовують технології штучного інтелекту, а викладачі не завжди можуть розрізнити, де завдання виконані саме студентом, а де – за допомогою технологій штучного інтелекту [2, с. 68].

Одним із найпоширеніших способів неправомірного використання ШІ є автоматичне генерування текстів для виконання самостійних і практичних завдань, що призводить до плагіату, загрожує академічній репутації студента та знецінює роботу викладача. Автоматичні генератори текстів – мовні моделі ШІ, сприяють легкому копіюванню чужих ідей або використанню готових відповідей на завдання. Це не лише шкодить репутації студента, але й призводить до втрати здатності критично сприймати, аналізувати, систематизувати інформацію, осмислювати навчальний матеріал; змінює навички когнітивного розвитку, спонукає до втрат пізнавальних дій, індивідуального залучення до освітнього процесу; створює залежність від технологій та зниження якості навчання й академічної чесності як загального принципу.

Штучний інтелект революціонує освітню сферу, але водночас провокує студентів на порушення академічної чесності у навчанні, створюючи репутаційні ризики неправомірного, неконтрольованого використання/зловживання ШІ, які у подальшому впливатимуть на майбутнє здобувача освіти: дипломи перестануть вважатися показниками знань, умінь та навичок, а освітні стандарти знижуватимуться через відсутність реального прогресу студентів.

Зловживання ШІ студентами під час навчання може мати низку ризиків та практичних наслідків, які впливатимуть на репутацію студентів. Зокрема:

1. Особистий розвиток студента:

➤ погіршення навичок критичного мислення: залежність від ШІ знижуватиме здатність самостійно аналізувати інформацію, формувати аргументи та приймати рішення;

➤ втрата самостійності: використання готових рішень від ШІ призведе до зниження впевненості у власних уміннях, знаннях та здібностях. Завдання, виконані за допомогою ШІ, не відображатимуть реальні знання, уміння, навички та креативне мислення студента. Викладач не зможе розрізнити застосування студентом ШІ, втрачатиме можливість оцінити справжні здібності студента. Це призведе до несправедливого оцінювання інших студентів, які виконують завдання самостійно, не використовуючи інструменти ШІ;

2. Академічні наслідки:

➤ сумнівна академічна кваліфікація: роботи, виконані за допомогою ШІ, не відображатимуть реальні знання студентів, що ставитиме під питання правомірність отриманого диплому.

3. Відносини з викладачами:

➤ втрачена довіра: викладач ставитиметься до студента як до недобросовісного у виконанні освітніх завдань і як до такого, що порушує академічну доброчесність. Це впливатиме на взаємовідносини між викладачем та студентом під час навчання; ускладнене оцінювання: викладачу доведеться додатково оцінювати реальний рівень знань та умінь студента, що може створювати певні незручності для викладача – збільшення часу оцінювання студента. Неминуче страждатиме система оцінювання знань та власне якість освіти;

4. Наслідки для подальшого працевлаштування:

➤ репутація випускника: роботодавці можуть сумніватися в реальних знаннях, уміннях та навичках дипломованого фахівця;

➤ проблеми з виконаннями посадових обов'язків: працівник, який звик покладатися на ШІ, може не впоратися із завданнями, що вимагають креативного мислення та самостійного вирішення проблем.

5. Морально-етичні наслідки:

➤ формування несумлінних звичок: зловживання ШІ може закріпити у студента переконання, що етику можна ігнорувати задля досягнення своїх цілей;

➤ нівелювання академічних чеснот: негативний приклад для інших студентів, що сприятиме деградації етичних цінностей у суспільстві.

Використання штучного інтелекту під час виконання самостійних завдань створюють низку проблем та ризиків для академічної репутації студентів. Використання ШІ в освіті має враховувати етичні аспекти освітнього процесу та самої освіти [3, с. 43]. Неправомірне використання ШІ не лише знижує якість навчання, але й впливає на майбутнє студентів і на суспільство загалом. Нехтування академічних вимог за допомогою ШІ виховує у студента переконання, що обман є прийнятним способом досягнення мети. Це може негативно вплинути на майбутнє життя і подальшу професійну етику. Тому, необхідно виробити стратегії, які допоможуть запобігти ризикам, пов'язаним з неправомірним використанням штучного інтелекту в академічному середовищі. ШІ має використовуватися прозоро, для допомоги, а не для автоматичного генерування готових текстів. Студенти повинні повідомляти викладачам про використання ШІ у виконаних самостійних роботах та чітко зазначати, яку частину створено самостійно, а яку – за допомогою ШІ, а у списку використаних джерел вказувати інструментарій (модель) ШІ. Це допоможе академічно чесно взаємодіяти та вести діалог студента з викладачем, уникати непорозумінь, забезпечить довіру у взаємовідносинах. Студенти мають ставитися до ШІ як до додаткового інструменту, що допомагає аналізувати чи пропонувати ідеї, але не виконує завдання за них.

Прозоре використання ШІ дозволить студентів показати його повагу до викладачів, сприятиме формуванню культури довіри, яка має базуватися на етичних принципах: уникнення обману, шахрайства, плагіату чи маніпуляцій. Водночас студенти мають пам'ятати, що ШІ не може замінити розвиток м'яких навичок (soft skills), таких як комунікація, лідерство та креативне мислення. Технології можуть доповнювати ці навички, але не підміняти їх. Студенти мають навчитися оцінювати результати роботи ШІ, перевіряти їх на точність і релевантність, а не сприймати отримані дані бездумно. Використання ШІ повинно сприяти, а не шкодити репутації студента. Створення якісного контенту чи виконання завдань за допомогою ШІ має підкреслювати компетенції студента, а не викликати сумніви дотримання академічної доброчесності.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Пінчук О., Кохан О. Відповідальне використання штучного інтелекту: виклик для науки і освіти. *Штучний інтелект у науці та освіті* : матеріали міжнар. наук. конф. Київ, 2024. С. 222–225.
2. Паламар С., Науменко М. Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності. *Освітологічний дискурс*. 2024. № 44. С. 68–83.
3. Матусевич Т. В. Технології штучного інтелекту в освіті для відповідального громадянства: концептуальні перспективи та етичні перестороги. *Концептуальні, методологічні та практичні проблеми соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики* : матеріали доп. та виступів учасників міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2023. С. 41–46.